

Universal Declaration of Human Rights - Fon

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

GBETA GBE Ɔ BI TƆN EE ƉƆ XÓ DÓ ACE E GBETƆ ƉÓ KPODO SISI E ƉO NA ƉÓ N'I LE KPO WU E

WEXWLE

Ee nyi ƉƆ hennu Ɖokpo me Ɔ, me ƉokpoƉokpo ka do susu tƆn, bƆ ace Ɖokpo Ɔ we mebi Ɖo bo e ma sixu kan fen kpon é Ɖi meƉesusi jije, hwejiƉzinƉan, kpodo fifa ni tiin nu weke Ɔ bi e Ɔ,

Ee nyi ƉƆ nukumamƆ je nume kpodo wangbenu sen ƉeƉee na zƆn bƆ gbetƆ na do tiin nyi le we nƆ ƉƆn alannuwiwa Ɖee nƆ zƆn bƆ gbetƆ nƆ fƆn gu e, lo bƆ nu taji Ɖee hudo gbetƆ Ɔ we nyi ƉƆ gbe e me gbetƆ le ma na nƆ mekannu Ɖo xodƉƉ sin alinu kpodo nudƉi lo bo na tƆn sin adohuhu kpodo ya kpo me é Ɔ,

Ee nyi ƉƆ dandanme we e Ɖo na je hun do sen Ɖee na zƆn bƆ gbetƆ na do tiin nyi le gbƆn aceƉiƉo sin alinu se na zƆn bƆ gbetƆ ma na lin ƉƆ emi Ɖo na Ɖe emiƉee sin mekannu kpo yadonume kpo e Ɔ,

Ee nyi ƉƆ é Ɖo dandanme bƆ e Ɖo na Ɖe alinu wennyinyi ee Ɖo na tiin nyi Ɖo to ƉokpoƉokpo tentin e Ɔ,

Ee nyi ƉƆ, Ɖo xwedowema elb me o weke Ɔ bi le vƆ mƆ nu je ace kpo do sisi dodo e gbetƆ Ɖo na Ɖo e, Ɖo meƉesunƉnyinyi kpodo susu e do na xƆ nu gbetƆ e Ɖo ace kpodo sisi sunnu kpodo nyƆnu tƆn kpo na nyi Ɖokpo Ɔ; lo bƆ ye le yal akón bonu nukƆnyinyi ni tiin lo bo na sƆ gbe Ɖagbe zinƉan gbƆn meƉesunƉsi jije taji ze jijiƆn ayi e Ɔ,

Ee nyi ƉƆ to ƉokpoƉokpo yi gbe bo na Ɖo sisi nu ace e gbetƆ le Ɖo kpodo meƉesunƉsi jije taji kpo Ɖó alb Ɖo alome xa to le bi sin kplekple é Ɔ,

Ee nyi ƉƆ linlin Ɖokpo Ɔ ƉuƉo nu ace, sisi kpodo meƉesunƉsi jije gbetƆ tƆn le, we nyi nu taji ee na zƆn bƆ mi na nyi sen elb le e Ɔ,

GbetƆ Ɔ sin kplekple Ɖe gbeta elb tƆn bƆ e na ƉƆ xo do ace e gbetƆ Ɖo na Ɖo kpo sisi e Ɖo na Ɖo n'i é kpo wu. Gbeta elb na nyi su Ɖokpo tawun bƆ gbetƆ le kpo to le bi kpo Ɖo na nyi bonu me bi kpodo tuto e nyi gbetƆ le tƆn le Ɖee gbeta elb Ɖo tame na nugbo le e ni tenkƆn nu sisi ni tiin nu ace kpodo meƉesunƉsi jije gbƆn nunyweyiƉi li xo. MƆ Ɖokpo Ɔ ye Ɖo na tuun sen ene Ɔ le bo na zan ye nugbo tƆn gbƆn tuto e do ayi Ɖo to ƉokpoƉokpomme kpodo gbe Ɔ bi me e kpo; ace ene Ɔ kpodo susu ene kpan sin zinƉan Ɔ kpo nukun mƆ je yene kpo Ɔ Ɖo na nyi nu taji Ɖokpo nu tovi ee sin to Ɖo gbeta elb me e kpodo tovi Ɖee sin to le kpo Ɖo acekpikpa to ene Ɔ le tƆn gb e.

Gbetaken 1

Ace, susu kpo sisi Ɖokpo Ɔ kpo we gbetƆ bi Ɖo Ɖo gbewiwa tƆn hwenu; ye Ɖo linkƆn bƆ ayi yetƆn me kpe lo bƆ ye Ɖo na do alb yeƉee Ɖi nƆvinƉi Ɖhun.

Gbetaken 2

Me ƉokpoƉokpo sixu tuun ƉƆ ace, su su kpo sisi Ɖee kpo xo e ƉƆ Ɖo gbe ta elb me Ɔ nyi eƉesunƉ sin nu ma Ɖe nude kpo Ɖi: akƆta, sun nu, nyƆnu, gbe e nƆ do e, sinsen, nu e lin do toxo wu e, alo linlin Ɖevo see b'e nyi to metƆn le alo gbe tƆ le tƆn, ƉƆkunjiƉe, lee e ji me gbƆn e kpodo nu ƉevoƉevo ne le kpan.

MƆ Ɖokpo Ɔ, e Ɖo na kƆn do tuto ee e ze jijiƆn ayi Ɖo to e me e gosin e wu Ɖo toxodƉo sin alinu, sen e ji to Ɔ jijiƆn e kpodo sen gbe Ɔ tƆn Ɖee ƉƆ nu do to Ɔ nu e we a, Ɖó to ene Ɔ ko je eƉee si alo e kpo Ɖo mekannu, alo acekpikpa tƆn ma yi haƉéji wu a.

Gbetaken 3

Gbetɔ ɔkpoɔkpo ɔ na mɔ gbɛ bo nɔ edesu si lo bo na lɛ nyi edee.

Gbetaken 4

E sɔ ɔ na hɛn mɛdɛ ɔ mɛkannu alo mɛdɛ ǎ; mɛkannuninɔ kpodo mɛdɛ kpo ɔ alɔ lɛ bi mɛ ɔ sɔ dɛ ǎ.

Gbetaken 5

Gbetɔwikukɔn alo ya do nu mɛ kpodo adakacomɛwu kpo sɔ ɔ na dɛ ǎ.

Gbetaken 6

Gbetɔ ɔ nusisi wɛ ɔ na nyi ɔ fi bi.

Gbetaken 7

Acɛ ɔkpo ɔ wɛ mɛ bi na ɔ lo bo na nɔ nyi sɛn ɔkpo ɔ; mɔ ɔkpo ɔ mɛdɛ na yi gbɛ nu walɔ e na dɛ mɛ kpo alo dɛɛ nyi wuɔɔzɔnumɛ tɔn kpo e lo bo na wa gba sɛn e do ɔ fi e ǎ.

Gbetaken 8

Enyi mɛdɛ mɔ ɔ e yi acɛ e nyi etɔn bɔ sɛn dodo ee ɔɔ nu do to tɔn nu ɔ n'ɛ ɔ, e hɛn ɔ e na yɔ hwɛ ɔ to tɔn mɛ.

Gbetaken 9

E ɔ na ya mɛdɛ sin to tɔn mɛ alo e na wli i alo e na su i do ganmɛ ɔ nuɔ kpoun wu ǎ.

Gbetaken 10

E ɔ dandanmɛ bɔ e na se nu ee mɛdɛ wa é ɔ hwɛɔɔsa ɔ togumɛ kpa a kwɛɔɔsa enɛ ɔ wɛ ɔ na ɔ acɛ e nyi etɔn lɛ é kpodo nu è dɛ na wa lɛ é kpo; mɔ ɔkpo ɔ fi enɛ ɔ wɛ e na ɔ nu e wu e yɔ hwɛ é dɛ.

Gbetaken 11

1. Mɛ e e vɛ nu nyanyadɛ do é na to ɔ yi tɔn yi wɛ hwɛ bɔ e na ba do nu lee nu lɛ yi gbɔn e cobo na yɔ e ɔ hwɛnukɔn; cobonu e ka na ɔ hwɛ do e e ɔ, e ɔ na n'ɛ mɛ e na sixu hwɛnne ɔ hwɛnukɔn e.

2. Enyi nu e mɛdɛ wa d'ayi é ma nyi nu e na sa sɛn do mɛ ɔ hwe enɛ nu dɔ lee sɛn é ji tɔ ɔ alo gbɛ ɔ jijɔn é ɔ gbɔn é a ɔ, é ɔ na sɛn gan tɔn ǎ.

Gbetaken 12

E ɔ na ba do nu mɛ dɔ lee jlo mɛ gbɔn e gbɔn xo e kun kpla. Gbezinzan mɛtɔn, hennu mɛtɔn, xɔ mɛtɔn alo wɛn mɛtɔn lɛ é ǎ. Mo ɔkpo ɔ e ka ɔ na dɔ winnya mɛ bo lɛ kɔn wi mɛtɔn ǎ. Acɛ e nyi gbɛtɔ tɔn e ɔ hwɛn mɛ ɔ ali enɛ ɔ nu.

Gbetaken 13

1. Fi e jlo mɛdɛ ɔ wɛ na nɔ gbɔn bo na lɛ ze nɔtɛn e jlo e ɔ ɔ toɔdemɛ.

2. Mɛdɛ ɔ jlo tɔn ɔ é sixu bɛ agban sin to dɛbu mɛ dɔ to tɔn mɛ ɔhɔn. E jlo e ɔ, e sixu lɛ lɛ kɔ wá xwé.

Gbetaken 14

1. Enyi dọ e dọ gbeya do nu mēde wē kaka bọ ku hwēn wan d'e mē ɔ, é hēn ɔ é na hōn yi to dēvome bọ e dọ na yi i dọ fi enē.

2. Amọ enyi e mọ dọ mē ɔ jē sēnmē nugbo alo e tē afọ sēn e ji gbě e to lē bi kplekple sọ jujon ayi é ji e ɔ, é sọ dọ ace bọ e na yi i dandan dọ to dēvome ā.

Gbetaken 15

1. Gbetọ bi dọ ace bo na nyi toqè sin vi.

2. E sixu hugan mēde bo de e sin tovikēnmē ā; mọ dọkpo ɔ é hēn ɔ e na zé edee zé ji nu to dēvo.

Gbetaken 16

1. Enyi sunnu kpo nyonu kpo dọ wyanwyanxwe ɔ, ye hēn ɔ, ye na da yedee bo dè hēnnu yeton. Akọta yeton, to yeton, alo sinsen yeton dọ na gbē nú ye ā. Ace dọkpo lē wē ye dọ dọ yedeedida hwenu kpōnunc yeton alo yedeejodo hwenu.

2. Cobonu gbetọ dè ná dà dè ɔ, jlo yeton mē nu wē é dọ na nyi.

3. Hēnnu wē nyi sosyēn nú gbetọ sin togun; lobo togun enē ɔ kpodo acekpikpa to ɔ tōn kpan ka dọ na jē hun do jĩ tō.

Gbetaken 17

1. Gbetọ bi, mē e dọ ee dọkponɔ é alo éé dọ gbē kplekpledēmē e, dọ na dọ ace do nudeji.

2. Nũ é nyi étōn ɔ mēde sixu tafu i dọ bo yi dọ asi tōn ā.

Gbetaken 18

Gbetọ bi dọ ace bo na lēn nu nu é jlo e kpōn bo d'ayimē lobo lē sēn nu e jlo e. Ace enē ɔ wē zōn bọ tōn lē lē dọ togunmē alo kwenkwenmē gbōn alokpa lē bi mē dī: nunyeyiyi, walọ kpo yehwē sin alinu kpo.

Gbetaken 19

Gbetọ bi dọ ace bo na lin nù é do nuwu bo ka na dọ xo; hūn mēde dọ na van nukun dó mēde ā. Mọ dọkpo ɔ, mē bi dọ ace bo na se bo jlá nù é dọ jije wē dọ to ɔ mē kpo togudo lē é kpo. E hēn wlenwin dēbu ɔ, é na ba bo do se na.

Gbetaken 20

1. Gbetọ bi dọ ace bo na yi kplé. Lobo na lē do gbě é ma na dōn hunnyahunnya wa ā e.

2. E sixu sọ mēde do gbēdemē gannu gannu ā.

Gbetaken 21

1. Gbetọ bi hēn ɔ, é na gọ alọ nu to tōn bonu é na do yi nukon. Eye dēsu hēn ɔ é na nō nukon nu nuwi wa enē alo é na dē mē bọ é na nō do tōn mē.

2. Ace dọkpo ɔ wē mē bi dọ bo na do wa axosuzọ dọ to tōn mē.

3. Jlo to ɔ tōn wē nyi linlin dodo e ji to ɔ sin acekpikpa junjon e. Jlo enē ɔ, e na ze wema na dó xwiji, do sendéji bọ ahizi na tōn d'ēmē ā. Mọ dọkpo ɔ, nuwiwa enē ɔ, e na nō blo e do hwe tōn nu. Wema enē ɔ, e sixu nō yēmē bo sọ alo e lē sixu sọ dọ togunmē lee e na blo gbōn bo ayi na j'ayi nu wemazetọ lē e.

Gbetaken 22

Gbetɔ bɛ ɔ, togundeme we é dɛ. Enɛ ɔ wu o, nuɖe na do tagba n'i ɖo akwelinu, lanme na nɔ ganji k kpodo nunywe na ɖo kpo sin alinu á; nu enɛ ɔ we na zɔn bɔ é na tɔn nyi. Amɔ kan e van we to ɔ dɛ e kpodo nuwadokpo e ɖo todeetodee kpan sin tentin gbɔn tuto e ze ɖo te é kpo to ɔ sin dɔkun le kpo we na zɔn bɔ e na mɔ.

Gbetaken 23

1. Gbetɔ bi ɖo na wa azɔ. Azɔ e ja jlo é we é na wa; sen ɖokpo ɔ we na ɖo nu do me bi nu lobo é ka do na nɔ azɔgba á.
2. Azɔ e meɖe wa é sin akwe we na ɖu.
3. Meɖe wa nuɖe ɔ, é na yi nuɖe d'enu dandan. Enɛ ɔ we na zɔn bɔ e na mɔ nu e na do hen hennu tɔn na é. E hwedo e ɔ, gbetɔ sin togun ɔ na gɔ alɔ nu i ɖo ali devonu.
4. Gbetɔ bi ɖo ace bo na dó azɔjigbe alo é hen ɔ é na nɔ gbɛ mɔhun dee na sixu glɔn nyɔna tɔn le n'i emɛ.

Gbetaken 24

Gbetɔ bɛ ɖo ace bo na ɖo gbɔjehwe nu kpodo ayiɖed'ayi sin hwenu kpan Ganxuxo nabide we é ɖó na wa azɔ na. E ɖo na yi azɔgbɔje hwehwe bɔ gbɔje enɛ me ɔ, e ka ɖo na nɔ sun akwe ɛ.

Gbetaken 25

1. Gbetɔ bɛ ɖo na na ɖó nu e na zɔn bɔ é na hwlen edee gan ɖo azɔnsi e; lobo na jla nunɔme edee tɔn kpo do hennu tɔn kpan ɖó; taji ɔ, ɖo nuɖuɖulinu, avɔdudolinu xɔ e me é na nɔ é sin alinu, azɔn gblegblelinu. Mɔ ɖokpo ɔ, é ɖo na mɔ alɔdo ɖo do azɔmamɔ hwenu, asukuku alo asikuku xɔme nuno hwenu, kpukpoxɔme kpodo hwe e nu e ma sɔ sixu wa nũ bo mɔ nu á é bɛ kpan.
2. Vijiji kpo yɔkpɔvume nuno kpo bɛ ɖo na mɔ kpatakiɖe. Alɔwli kpo ɖo vi e ma da asu cobo ji á le e bi we ɖo ace ɖokpo ɔ ɖo xe nya ɖo yeji sin alinu.

Gbetaken 26

1. Gbetɔ bɛ d'ace nú wemakplɔnkplɔn bɔ wemakplɔnkplɔn ka do na byɔ kwe zinzan á; hun nuvɔnnu we é ɖo na nyi. E ɖo na ɖo kplɔn kleunde vɔvɔ enɛ ɔ dandanme we é dɛ. Alɔlyenzo kpo alɔnuno kpaa kpo ɖo na vun kan kpé to ɔ me. Wemakplɔnyiji nu alɔ vɔ ɔ, me bi nú we é ɖo na nyi, bɔ e kan na xwedo lee e je xa me ɖokpoɖokpo gbɔn e.
2. Wemakplɔnkplɔn ɔ gbetɔ sin nukɔnyiwe we é na ba; bo na dɔn gbetɔ sin ace le yi nukɔn bo je hun dó yě ji. E ɖó ná zɔn bɔ mɔjeme kpo nuwadokpo kpo hwesɔkeme kpo ná tɛin xɔntɔn sin walɔ na tiin, bɔ to e ɖo bu le e sín gbɛ ɔ na yi nukɔn bɔ fifa na tiin nú gbɛ ɔ bɛ.
3. Vito, vino le we ɖo na dɛ nyi kplɔn e vi yetɔn le na yi é.

Gbetaken 27

1. Gbetɔ bi ɖo ace bo ná gɔ alɔ nu tonunywe le bi; me bi ɖo na mɔ mɔ ɖagbe e ɖo alɔlyenme bo na zan mɔ ɖokpo ɔ, é na sɔ so nú nukɔnyi yi nunye tɔn bo na sixu mɔ nyɔna e d'e me le é dɛ.
2. Nu e na tɔn sin nu e meɖe gba tame bo blo é ɔ, me ɔ tɔn we e ɖo na nyi; b'e na je hun do nu tɔn ji ɖo nujinjanlinu we à, wemawlan wlan sin alinu we à, alo alɔlyen zɔwiwa sin alinu.

Gbetaken 28

Gbetɔ bɛ ɖo na ba tuto gbɔn nukɔnyiwe hennu e me dɛ e kpodo gbɛ ɔ bɛ kpan sin alinu bonu ace, sisi kpo jlokokonuno e xó e ɖo ɖo wema elɔ me ɔ ni nɔ xwiji.

Gbetaken 29

1. Togun e me gbeto de e bo nukon yiya ton kpo nyona ton kpo na ton sin me e ɔ, e do na do nunomede le do wu ton.
2. Do ace e gbeto do le sin zinzan kpo nuna ton kpo me ɔ, me dokpodokpo do na ba jle na bo na nyi sen e na zon bo e ma na te afi ace nzo ton ton le kpo jlokokonun ton ton le ji kpo ji a e di lee mesisi sin klon bya gbom e, tuto e ji to ɔ de kpo togun bi kpaa gbeto le ton sin nunome bya gbom e.
3. Ace, sisi kpo jlokokonun ene le do na xwedo su kpodo linlin to ee do bu le ton.

Gbetaken 30

Yode, kplekplede, gbeto godokponode na yi huzu nu e do do wema eb me e do ab ton ji bo na mo ten bo de wabde alo ayide ton ee na zon bo e na mo ten bo do kpo ace, sisi kpodo jlokokonun ee xo e do do fi e bo hen gba a.
